S7-IQ-23 guruh talabasi
Asrorova Shaxinabonu

Mavzu;

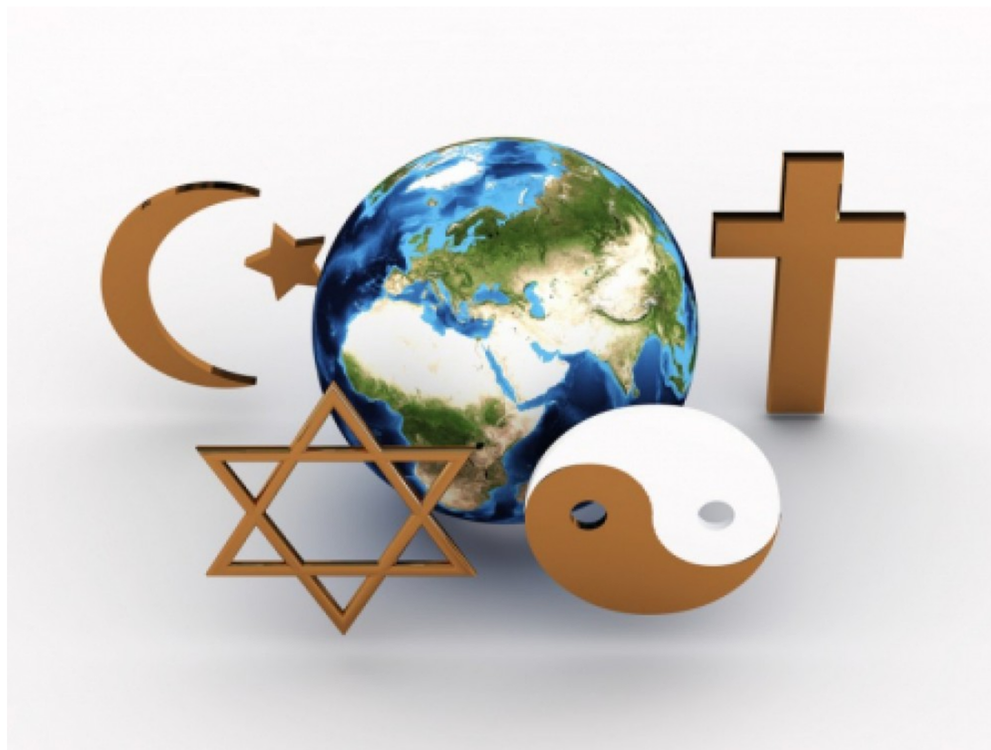
-Dinlarni taqdid etish metodologiyasi; Tipologik, qiyosiy,tarkibiy-funksional, genetik tahlil, Qiyosiy dinshunoslikning metodlari

Reja;
1.Dinlarni taqdid etish metodologiyasi
2.Tipologik, qiyosiy, tarkibiy funksional, genetik tahlil
3.Qiyosiy tilshunoslikning metodlari

Din hodisasini tadqiq etuvchi turli fanlar dinning ma'lum bir jihatlarini tahlil qiladilar.

Ma'lumki, dinni o'rganuvchi ayrim fanlar uchun umumiy tamoyil empirik ma'lumotlarga tayanishdir

Ma'lumki, dinni o'rganuvchi ayrim fanlar uchun umumiy tamoyil empirik ma'lumotlarga tayanishdir. Din haqidagi amaliy bilimlarni yuzaga chiqaradigan ushbu tamoyil din hodisasini tajribalarga tayanib o‘rgaumvchi fanlar va dinga fenomenologik, falsafiy hamda teologik yondashuvlar orasidagi chegara bo'lib xizmat qiladi. Chunki din bilan bog'liq shunday hodisalar borki, ularni empirik jihatdan asoslashning

Tipologik metod

*Tipologik metod-
dinning tarixiy turlarini
tavsiflaydi. Uning
yordamida diniy
ob'yektlarni biridan birini
ajratish, guruhlash tufayli
ularning konkret turlari
haqida mulohaza yuritish
mumkin bo'ladi;*

Qiyosiy metod

-Ma'lum bir dinning turli davrdagi holatlarini, bir vaqtda mavjud bo‘lgan har xil dinlarning ijtimoiy hayotda tutgan o‘rinlarini o‘zaro taqqoslash orqali olimlarga o‘z ilmiy xulosalarini ilgari surishlariga ko‘maklashadi Buning natijasida dinshunoslikda yangi yo‘nalish – qiyosiy dinshunoslik shakllandi;

Strukturaviy-funksional

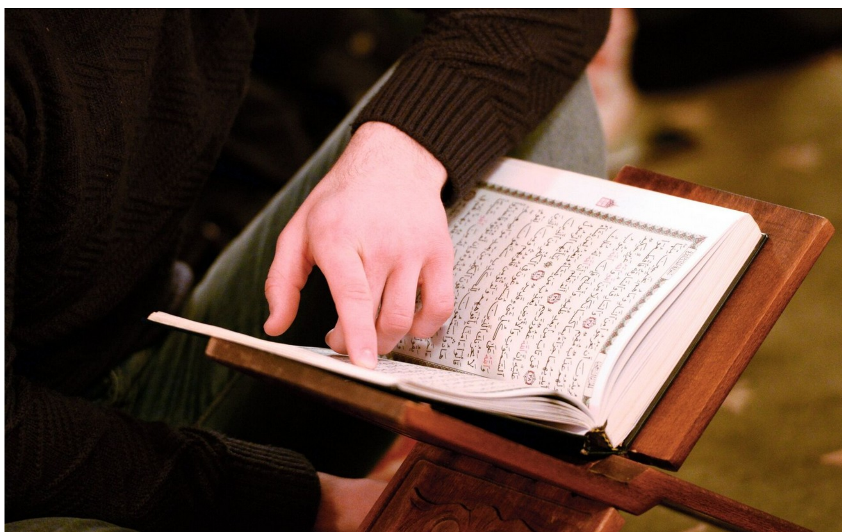
Strukturaviy-funksional metod din, diniy tashkilot, ramz va boshqa diniy tushunchalar strukturasi va ularning funksiyalarini ochib berishga xizmat qiladi. Diniy tizim elementlarini alohida ajratib olish va ularni o‘zaro taqqoslash ular faoliyatini chuqur o‘rganishga muhim omil bo‘ladi. Din bunday sharoitlarda tizimosti shaklida namoyon bo‘ladi;

Genetik metod-
Din rivojini uning barcha davrlardagi, ya’ni ilk davrdan to hozirga vaqtgacha bo‘lgan holatini tasvirlashni o‘zining asosiy maqsadi sifatida ilgari suradi;

Tarixiy metod-
Dinning shakllanish jarayoni, uni tarixiy qonuniyatlar va har xil vaziyatlar bilan bog‘liqlik jihatlari holatini tadqiq qilishda benazirdir;

Falsafiy-mantiqiy metod

yo‘nalishi dinning kishilar ongida aks etishi, diniy qadriyatlar, ramzlar va tushunchalarni falsafiy fanlarning ob’yekti hamda jamiyatning sosial-ma’naviy fenomeni tariqasida tadqiq etishga qaratiladi. Bunday mazmundagi tahlilda tadqiqot ob’yekti bo‘lib nafaqat din, balki unga ta’sir ko‘rsatayotgan tabiiy va sosial muhit ham namoyon bo‘ladi.

qilish mumkinki, din haqidagi ta’limotlar va ularning tamoyillari diniy (konfessional) va nodiniy (konfessional bo‘lmagan); me’yoriy, deskriptiv (izohlovchi) va tarixiy shakllarga bo‘linadi.

1 Diniy ta’limotlar talqini teologlar va diniy dunyoqarashga ega bo‘lgan tadqiqotchilar tomonidan taqdim etiladi. Ularning fikricha, dinni tushunish asosida diniy e’tiqod yotishi kerak. Diniy bilimning mohiyati faqat e’tiqodli kishilar uchun ma’lum bo‘ladi. Tadqiqotchining diniy ko‘nikmalari diniy bilishni rivojlantirish uchun alohida va qimmatli materiallarni berishi mumkin.

2 Nodiniy ta’limotlar, aksincha, boshqa tamoyillarga tayanadi va bu ta’limotlarning mualliflari ilm-fanning yutuqlaridan foydalanib, dinning turli hodisalarini yanada chuqurroq bilish imoniyatlariga ega bo‘ladilar. Bunda ulardagi diniy e’tiqodning yetishmasligi fundamental diniy bilimlar orqali to‘ldiriladi.

3 Me’yoriy tadqiqotlar din qoidalari va ular negizida shakllangan qadriyatlar haqiqiyligini tahlil qilish bilan bog‘liqdir.

4 Deskriptiv (izohlovchi) tadqiqotlar din strukturasi va uning tarixiy rivojini o‘rganadi. Ushbu tadqiqotlar diniy ta’limotning konkret jihatlariga baho berish bilan shug‘ullanmaydi. Dinshunoslik aynan deskriptiv yondashuv

Qiyosiy Dinshunoslikning metodlari;

Qiyosiy tarixiy tadqiqot usuli bir dinning turli bosqichlarini turli davrlardagi holatini, shuningdek, bir vaqtda mavjud boʻlgan boshqa-boshqa dinlarning turli bosqichlarini qiyoslaydi. Turli dinlardagi shaxslarni (masalan, Budda va Iso Masihni) qiyoslash usuli alohida ahamiyatga

Qiyosiy tahlil asosida tadqiqotning maxsus sohasi — qiyosiy dinshunoslik yuzaga kelgan.Oʻrta asrlar musulmon Sharqida faylasuflar dinlarni oʻrganishda qiyosiy tahlil metodiga alohida e'tibor

Bu, albatta, allomalar tomonidan dinlarning tarixiy xarakterga ega ekani hamda turli dinlarning oʻziga xos xususiyatlarini toʻgʻri ochib berishga boʻlgan kuchli e'tibordan darak beradi

Diniy ta’lim ning yana bir jihati shundaki, biror diniy an’anaga e’tiqod qilishga kirishishdan boshlab, dindor kishida o‘ziga inklyuziv (umumiy) va eksklyuziv (farqli) belgilar shakllanadi. Diniy ta’lim ta’sirida dindor kishida o‘z diniy jamoasiga nisbatan sadoqat, vafodorlik va muhabbat kabi tuyg‘ular, bir vaqtda, boshqa din vakillariga nisbatan «begonalashuv» kayfiyati «barq» uradi. Chunonchi, bir jain muallimidan jaynizm haqida ta’lim olar ekan, albatta, dars orasida jaynizmning boshqa dinlardan farqlarini ham o‘rganadi. Yoki bo‘lmasa, bir din vakili turli dinlarni o‘rganishga kirishar ekan, bu bo‘yicha mantiqiy-ilmiylik va obyektivlikka kamdan kam holatda tayanadi, balki ko‘pincha, maqbul yondashuv sifatida o‘z diniy qarashlarini ilgari suradi.

Tan olish kerakki, muayyan hollarda mazkur kurs va ta’limotlar talabani boshqa diniy an’analar to‘g‘risida mos va o‘xshash ma’lumotlar olishi, boshqa din vakillariga nisbatan bag‘rikenglik ruhiy

xizmat

[illegible] ko‘p hollarda, diniy ta’lim yoki u bilan shug‘ullanuvchi institutlar dindor kishida boshqa dinlarga nisbatan tanqidiy qarashning shakllanishi, boshqa din vakillari bilan o‘tadigan munozaralarda o‘z diniy e’tiqodini qat’iy himoya qilishi, diniy targ‘ibot ishlarida faol bo‘lishi uchun turtki vazifasini o‘taydi.

Dinni tushunish uchun san’at, musiqa yoki adabiyot kabi hissiy qabul qilinadigan omillarni faraz qilish talab etiladi. Chunki bu orqali bir inson qalbida chuqur o‘rnashgan e’tiqod tuyg‘usi, boshqa bir insonda pastroq darajada aks etishini tushunish mumkin bo‘ladi. Qolaversa, sevgi, rashk, rahm-shafqat, orzu-istak yoki qo‘rquv kabi hissiy kechinm alarni tushunish uchun ular borasida subyektiv tajribaga ega bölmish kerak. Shu bilan birga, dinshunoslikning maqsadi tadqiqotchi yoki olim uchun tadqiqotlari natijasida o‘ziga munosib din topishdan iborat emas. … **arga**
yax … **sh**

